

INTRODUCERE

Ideea prezentului *Dicționar de termeni oficiali din limba română actuală* (DOF)¹ a pornit de la faptul că, din păcate, în ciuda apelurilor unor grupuri de lingviști și terminologi către cele mai înalte oficialități ale statului, în România continuă să nu existe, spre deosebire de alte zone ale lumii (precum Catalonia în Spania; Franța; Québec în Canada etc.), o preocupare oficială consecventă pentru normarea terminologiei diverselor domenii.

În Franța², de exemplu, termenii și definițiile lor sunt oficializați prin acte normative speciale de tipul *arrêté*, având ca obiect exclusiv normarea succesivă a câte unui grup de termeni dintr-un anumit domeniu și publicate, ca orice act normativ, în *Journal officiel de la République Française*.

În România nu există organisme specializate care să aibă ca misiune proprie crearea și impunerea de termeni care să se folosească în diverse domenii și obligația generală de a se conforma acestor norme cel puțin în textele administrației și ale instituțiilor statului. Într-o anumită măsură, acest rol este îndeplinit mai mult sau mai puțin accidental de glosarele de terminologie³ etc. elaborate în decursul timpului de instituția numită actualmente Asociația de Standardizare din România (în reglementările legale privind organizarea acesteia nefigurând însă aspectele legate de terminologie). Conform *Ordonanței* Guvernului României nr. 39 / 30 ianuarie 1998, standardele ASRO sunt concepute însă ca norme facultative (*Ordonanța* citată folosește termenul *voluntar*), nemaifiind concepute, ca în trecut, ca standarde de stat obligatorii:

„Art. 4. În standardizarea națională trebuie aplicate următoarele principii de bază: [...] d) caracterul voluntar al [...] aplicării standardelor naționale;

Art. 6. (1) Aplicarea unui standard național are caracter voluntar.”

O putere mai mare ar trebui să aibă termenii folosiți în legislație, dintre care o parte apar în aceasta cu definiții care le precizează sensul, cel puțin circumstanțial.

Tehnica elaborării actelor normative anterioare anului 2000 era reglementată prin *Decretul* 16/1976 (abrogat de Legea 24/2000), publicat în *Buletinul oficial* nr. 14 din 13/02/1976 pentru aprobarea *Metodologiei generale de tehnică legislativă privind pregătirea și sistematizarea proiectelor de acte normative*, anexată.

„SECȚIUNEA a IV-a

Reguli privitoare la redactarea și stilul actelor normative

Art. 99. - Proiectele trebuie să fie redactate în formă prescriptivă - proprie activității de reglementare juridică a relațiilor sociale -, într-un stil concis, clar și precis, care să excludă orice echivoc.

Art. 100. - Textele proiectelor vor fi redactate folosindu-se cuvintele în înțelesul lor curent din limba română modernă. Neologismele⁴ se vor folosi numai dacă sunt de largă circulație.

Atunci când este necesar, se vor întrebuiți termeni de specialitate consacrați în ramura sau domeniul de activitate la care se referă reglementarea.

Art. 101. - În cuprinsul proiectelor actelor normative se vor utiliza aceiași termeni când este vorba de aceleași noțiuni.

¹ V. și Vintilă-Rădulescu 2009. Toate actele normative la care ne referim sunt înțelese cu eventualele modificări și completări și în republicările ulterioare.

² V. *Dictionnaire des termes officiels* 1994 și site-ul *FranceTerme*, <http://www.culture.fr/francterme>, consacrat termenilor recomandați în *Journal officiel*, care grupează un ansamblu de termeni din diferite domenii științifice și tehnice.

³ V. lista standardelor publicate între 1990 și 1999 în Peșan, Stăvescu 2000.

⁴ De fapt neologisme.

Terminologia folosită în proiectele actelor normative de executare nu trebuie să se îndepărteze de cea folosită în actele normative de bază.

Dacă unui termen folosit în proiectele actelor normative pot avea mai multe înțelesuri sau dacă au alt înțeles decât cel obișnuit, se va arăta în text sensul ce trebuie să li se dea, pentru a se asigura interpretarea corectă a actului normativ.

Art. 102. - La redactarea proiectelor se va asigura aplicarea întocmai a normelor ortografice, a tuturor regulilor gramaticale.”

Cu începere din anul 2000, tehnica elaborării și redactării actelor legislative adoptate în România trebuie să se conformeze *Legii 24/2000*, care a păstrat printre *normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative* aproximativ același tip de recomandări ca în *Decret*, chiar dacă într-o ordine și sub o formă parțial diferită.

„Art. 36. - (1) Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie.

(2) Este interzisă folosirea neologismelor, dacă există un sinonim de largă răspândire în limba română. În cazurile în care se impune folosirea unor termeni și expresii străine, se va alătura, după caz, corespondentul lor în limba română.

(3) Termenii de specialitate pot fi utilizați numai dacă sunt consacrați în domeniul de activitate la care se referă reglementarea.

(4) Redactarea textelor se face prin folosirea cuvintelor în înțelesul lor curent din limba română modernă, cu evitarea regionalismelor. Redactarea este subordonată dezideratului înțelegerii cu ușurință a textului de către destinatarul acestuia.

Art. 37. (1) În limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceiași termeni¹. (2) Dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le institue, în cadrul dispozițiilor generale² sau într-o anexă³ destinată lexicului respectiv, și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie. (3) Exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai prin explicitare în text, la prima folosire.

Art. 43. - (1) În cazul în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării.

(2) Alineatul, ca subdiviziune a articolului, este constituit, de regulă, dintr-o singură propoziție sau frază, prin care se reglementează o ipoteză juridică specifică ansamblului articolului; dacă dispoziția nu poate fi exprimată într-o singură propoziție sau frază, se pot adăuga noi propoziții sau fraze, separate prin punct și virgulă. Alineatul se evidențiază printr-o ușoară retragere de la alinierea textului pe verticală.

(3) Dacă în cuprinsul unui articol se utilizează un termen sau o expresie care are în contextul actului normativ un alt înțeles decât cel obișnuit, înțelesul specific al acesteia trebuie definit în cadrul unui alineat subsecvent. În cazul în care frecvența unor astfel de termeni și expresii este mare, actul normativ trebuie să cuprindă în structura sa un grupaj de definiții sau o anexă cu un index de termeni.”

Nu am cunoștință dacă la definitivarea textelor de lege sau la traducerea acordurilor internaționale care urmau a fi ratificate de Parlamentul României s-a făcut apel sistematic la colaborarea unor experți lingviști (așa cum s-a procedat în cazul definitivării primei forme a *Constituției României postdecembriste*) și terminologi (ca la traducerea *acquis-ului european* în cadrul Institutului European din România și cum se continuă, după aderarea României la Uniunea Europeană, în cadrul instituțiilor europene cu sediul la Bruxelles și la Luxemburg).

Natura și forma termenilor definiți în legislație

O primă observație cu privire la natura și forma termenilor definiți în legislație⁴ se referă la faptul că mulți dintre aceștia sunt recurenți, iar definițiile lor în legi diferite concordă într-adevăr, în mare, pentru unul și același termen. Sunt totuși cazuri în care în legi diferite s-a optat pentru termeni parțial diferiți, cf. *profesii libere* (*Legea 5/2004. Convenție între România și Regatul Maroc pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital*), ca în DEX, dar mai frecvent *profesii independente* (*Legea 6/1995. Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Polone pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital ș.a.*).

¹ Această obligație nu este respectată însă întotdeauna.

² Cazul cel mai frecvent.

³ De exemplu, *Anexa nr. 1* din *Legile 351/2001, 575/2001, 30/2006* etc. are titlul *Definiția principalilor termeni utilizați*, iar în *Legea 281/2005* este intitulată *Terminologie*.

⁴ Menționarea legilor din care provin definițiile și alte exemple se face aici sub o formă redusă. În cazul legilor de ratificare a unor acorduri internaționale, consemnăm și titlul acordului în cauză. Indicăm sursele, de regulă, numai pentru definiții, fără a preciza articolul atunci când este vorba de secțiunea din lege special dedicată acestora. Panama în evidență în citate prin aldine ne aparține.

Printre termenii definiți în legislația românească și în acordurile internaționale pe care le înglobează se află numeroase cuvinte și mai ales sintagme de uz general, dar și altele care nu se regăsesc în dicționarele uzuale ale limbii române, deloc sau cel puțin nu cu valorile gramaticale și cu sensurile definite într-o lege sau alta.

Este adevărat că unele dintre acestea, fiind sintagme descriptive și enumerative foarte complexe, de mari dimensiuni (unele totalizând 10-14 cuvinte¹, precum *gospodărirea ecologică rațională a deșeurilor periculoase și a altor reziduuri; organismele de gestiune colectivă a dreptului de autor și a drepturilor conexe; interdicere a accesului sau a participării la unele competiții sau jocuri sportive; statul pe teritoriul cărui se află instalația, în cea ce privește o instalație nucleară ș.a.*), și/sau termeni de prea strictă specialitate, nici nu și-ar avea locul într-un asemenea dicționar, în orice caz nu în calitate de cuvinte-titlu, trebuind însă incluse într-un dicționar ca DOF.

Alți termeni însă, care se regăsesc în mai multe texte legale și care au dobândit un sens mai general și o anumită circulație în presa scrisă și audiovizuală și în limbajul politic actual, ar trebui incluși în viitor chiar în dicționarele generale, cel puțin sub unul dintre cuvintele principale din componența lor. Evident, la introducerea în asemenea dicționare trebuie eliminate determinările circumstanțiale legate de o lege sau alta, reținându-se numai notele general valabile ale unor termeni ca *accident nuclear, acron-cadru* (devenit foarte frecvent), *cheltuieli eligibile* (folosit, printre altele, în diversele „aplicații” pentru subvenții), *conflict de interese* (curent în limbajul politic și publicistic), *drepturi de proprietate intelectuală, gaze cu efect de seră, ordonator de credite* (frecvent în domeniul financiar-contabil), *reabilitare* (actualmente folosit curent în sintagma *reabilitare termică a clădirilor*), *transportator, uraniu îmbogățit, valută liber convertibilă* (termen mai vechi) etc.

Unii termeni definiți în legislație, mai ales în textele traduse, includ și creații ad-hoc, care lipsesc din dicționare, cf. *transfrontieră*² (*deplasare* – „orice mișcare a deșeurilor periculoase [...]”), deși în titlul convenției se utilizează perifraza *peste frontiere* (Legea 6/1991. *Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora*) sau *transfrontiere* (*poluare atmosferică* –, chiar în titlul unei convenții: Legea 8/1991. *Convenție asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi*). În prezent, în alte contexte este mai uzual adjectivul sinonim *transfrontalier* (cf. *colaborare transfrontaliere* etc.), absent însă, și el, din dicționare.

Câțiva termeni definiți în legislație sunt reprezentați în dicționare prin omonime aparținând altor părți de vorbire. Este cazul, de exemplu, unor termeni rezultați prin substantivizări neatestate în dicționare din adjective prezente acolo. Astfel, cuvântul *național*, care în dicționare este numai adjectiv, este folosit frecvent în legislație și ca substantiv, însemnând, de regulă, „toate persoanele fizice care au cetățenia unui stat contractant și toate persoanele juridice sau alte entități constituite pe baza legilor în vigoare într-un stat contractant” (Legea 9/1992. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Costa Rica privind evitarea dublei impuneri în materie de impozit pe venit și pe capital* etc.). Această valoare este calchiată după limbile din care s-au tradus textele în cauză: astfel, în spaniolă există *nacional* „s.m. Se aplica a los ciudadanos naturales de un Estado” (*Diccionario de uso del español* 2003, s.v. *nacional*); și în franceză este atestat (încă din 1787) substantivul *national* cu același sens, „Personne qui possède telle nationalité déterminée” (*Petit Robert* 2002, s.v. *national*); în engleză, *national* este și „n. a citizen of a specified country, usu. entitled to hold that country's passport” (*Oxford English Dictionary* 1996, s.v. *national*). Într-o situație asemănătoare este mult mai vechiul și mai folositul substantiv *oficial*, care, de asemenea, lipsește din unele dicționare, unde este înregistrat numai adjectivul corespunzător: el apare în legislația din domeniul sportului cu sensul „persoană care reprezintă o autoritate, membru al unei comisii, arbitru, observator, antrenor, preparator fizic, responsabil tehnic, medical ori administrativ din cadrul federațiilor, ligilor, asociațiilor județene și cluburilor, acreditată sau, după caz, autorizată în funcția ori poziția pe care o deține” (Legea 4/2008 *privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și a jocurilor sportive*). Cf. și primitiv „subiectul care beneficiază de realizarea unui transplant” (Legea 2/1998 *privind protecerea și transplantul de țesuturi și organe umane*), care în dicționare este de asemenea numai adjectiv ș.a.

Unele substantive, deși au singular, apar adesea în definițiile din legislație fie la forma de plural (de multe ori mai frecventă), fie la cea de singular, cf. *venituri* „sumele produse de o investiție” (Legea 3/1994. *Acord privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova*) și *venit* (cu sens generic, definiția incluzând, în enumerare, mai multe substantive la plural) „suma produsă de/sau obținută dintr-o investiție, incluzând profituri, dividende, dobânzi, sporuri de capital, redevențe, onorarii pentru management și asistență tehnică, plăți legate de drepturile de proprietate intelectuală și toate celelalte venituri legale” (Legea 6/1994. *Acord între Guvernul României și Guvernul Australiei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

¹ În timp ce, de exemplu, termenii din *Dictionnaire des termes officiels* 1994 nu depășesc, de regulă, **cinci** elemente componente, inclusiv instrumentele gramaticale.

² Pentru tiparul de derivare prefix + substantiv = adjectiv invariabil v. Rădulescu-Sala 2007; pentru cele cu *anti-* v. Vintilă-Rădulescu 2007.

Tipologia definițiilor din legislația românească

Majoritatea definițiilor¹ din legislație sunt definiții de explicare; definiții de introducere pot fi considerate cele care privesc termeni nefolosiți în limbajul curent și neînregistrați în dicționare, pentru care v. mai sus 3., iar definiție de precizare poate fi considerată, de exemplu, aceea dată termenului *păsări de apă*, glosate (deși toată lumea are impresia că știe ce sunt acestea, astfel încât sintagma nu apare în dicționare) ca „păsări a căror existență depinde ecologic de zonele umede” (Legea 5/1991. *Convenție asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice*), accepția termenului *zone umede* fiind la rândul ei precizată în *Convenție*.

O primă observație privind modul de definire a termenilor în legislația românească actuală constă în aceea că diverși termeni primesc aici definiții mai lungi și mai complicate decât, de regulă, în dicționarele de limbă² și chiar decât în dicționarele terminologice, cum este, pentru franceză, dicționarul citat. Una din explicațiile cele mai probabile ale acestei situații constă în modul de elaborare a definițiilor în cele două cazuri: în timp ce în legislația românească, termenii au fost definiți în principal de inițiatorii actelor normative, preocupați de ideea de a evita orice ambiguitate (și fără a consulta Academia Română), în cazul termenilor oficiali francezi, cei care au adoptat termenii și definițiile lor sunt comisiile ministeriale de terminologie, care le-au elaborat cu consultarea Academiei Franceze; este de presupus că aceste definiții reprezintă o sinteză a celor existente în diverse texte de specialitate.

În ceea ce privește tipologia definițiilor, se întâlnesc, bineînțeles, în legislația românească mai ales definițiile „clasice”, prin gen proxim și diferență specifică, de exemplu investitor: „[gen proxim] orice persoană fizică sau juridică a unei părți contractante care [diferență specifică] a efectuat, efectuează sau se obligă să efectueze investiții pe teritoriul celeilalte părți contractante, în conformitate cu legislația acesteia din urmă” (Legea 3/1994. *Acord privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova*).

Anumite definiții sunt generice: venit: „suma produsă de/sau obținută dintr-o investiție” (Legea 6/1994. *Acord între Guvernul României și Guvernul Australiei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

Unele definiții reiau termenul definit, fără a fi însă circulare, deoarece adaugă diverse precizări: navă: „orice tip de navă exploatată în mediul marin [...]” (Legea 6/1993. *Convenție internațională din 1973 pentru prevenirea poluării de către nave*).

Câteva definiții privesc simultan doi termeni corelați: persoană fizică și persoană juridică: „desemnează orice persoană fizică, care are cetățenia Republicii Moldova sau a României în conformitate cu legislația în vigoare, cât și, respectiv, orice persoană juridică constituită conform legislației fiecăreia dintre părțile contractante și care are sediul central în Republica Moldova și, respectiv, în România” (Legea 3/1994. *Acord privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova*).

Numeroase definiții din legislație se fac și sau numai prin enumerarea elementelor componente ale termenilor definiți: impozite pe venit: „toate impozitele stabilite pe venitul total ori asupra elementelor de venit, inclusiv impozitele pe câștigurile provenite din înstrăinarea bunurilor mobile ori imobile [...]” (Legea 5/1992. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Populare Chineze pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit*, art. 2); investiție: „înseamnă orice fel de active și include, dar nu exclusiv [...]” (Legea 10/1992. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*); „Expresia va include în orice caz [...]” (Legea 6/1995. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Polone pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital*, art. 6); profesii independente: „cuprinde în special activitățile independente de ordin științific, literar, artistic, educativ sau pedagogic, precum și exercitarea independentă a profesiilor de medic, avocat, inginer, arhitect, dentist și contabil” (Legea 6/1995. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Polone pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital*); „venituri: „sumele produse de o investiție și în special, dar nu exclusiv [...]” (Legea 10/1992. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

Unele definiții din legislație se realizează și prin enumerarea elementelor pe care termenii în cauză le exclud, dar nu exclusiv în termeni negativi: rezident al unui stat contractant: „orice persoană care, potrivit legislației acelui stat contractant, este supusă impunerii ca urmare a domiciliului său [...] Această expresie nu include o persoană care este supusă impunerii în acel stat contractant numai pentru faptul că realizează venituri sau câștiguri din capital din surse aflate în acel stat contractant” (Legea 6/1995. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Polone pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital*); trafic internațional: „orice transport efectuat cu o navă, aeronavă sau autovehicul [...], cu excepția cazului când respectivul transport se realizează numai între locuri situate în celălalt stat contractant” (Legea

¹ V. Enescu 2003 cu definiție.

² V. și următorul caz, probabil extrem, semnalat în Marea Britanie la 13 februarie 2009: „A High Court judge, Mr Justice Cranston, has taken 12,000 words to answer the question: What is a tree?”, <http://www.telegraph.co.uk/news/newstq/01cs/politics/lawandorder/4613654/Judge-takes-12000-words-to-define-a-tree.html>.

9/1992. *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Costa Rica privind evitarea dublei impuneri în materie de impozit pe venit și pe capital*).

O serie de definiții sunt foarte complexe, cuprinzând enumerarea atât a elementelor pe care le includ, cât și a celor pe care le exclud termenii definiți: **consum**: „producția plus importurile, minus exporturile de substanțe controlate” (Legea 9/2001. *Protocol de la Montréal privind substanțele care epuizează stratul de ozon*); **sediu permanent**: „un loc fix de afaceri prin care întreprinderea își desfășoară în întregime sau în parte activitatea sa. [...] Expresia [...] include îndeosebi: a) un loc de conducere; b) o sucursală; c) un birou; d) o uzină; e) un atelier; f) o mină, un puț petrolier sau de gaze, o carieră sau orice alt loc de extracție a resurselor naturale. [...] Independent de prevederile anterioare ale acestui articol, expresia [...] va fi considerată că nu include: a) folosirea de instalații, exclusiv în scopul depozitării, expunerii sau livrării de produse sau mărfuri aparținând întreprinderii; b) menținerea unui stoc de produse sau mărfuri aparținând întreprinderii, exclusiv în scopul depozitării, expunerii sau livrării; c) menținerea unui stoc de produse sau mărfuri aparținând întreprinderii, exclusiv în scopul prelucrării de către o altă întreprindere; d) vânzarea de produse sau mărfuri aparținând întreprinderii, expuse în cadrul unui târg sau expoziții temporare ocazionale, după includerea târgului sau expoziției menționate; e) menținerea unui loc fix de afaceri, exclusiv în scopul cumpărării de produse sau mărfuri sau colectării de informații pentru întreprindere; f) menținerea unui loc fix de afaceri, exclusiv în scopul desfășurării, pentru întreprindere, a oricărei alte activități cu caracter pregătitor sau auxiliar; g) menținerea unui loc fix de afaceri, exclusiv pentru orice combinație de activități menționate în subparagrafele a)-f), cu condiția ca întreaga activitate a locului fix de afaceri ce rezultă din această combinație să aibă un caracter pregătitor sau auxiliar” (Legea 5/1995. *Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Bulgaria pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit și pe capital*, art. 5).

Sunt definiții, ca aceea de mai sus, care cuprind (și) trimiteri la alte articole, anexe, tabele, alte acte normative, reglementări internaționale etc.: **categoriile eligibile**: „categoriile 1, 2, 3 și 4 stabilite în tabelul de la paragraful 1 din anexa nr. 1 la acest acord” (Legea 1/2001. *Acord-cadru asupra cadrului instituțional pentru crearea sistemelor interstatuale de transport de petrol și gaze*. Anexa 6); „Următoarele deșeuri transportate în afara frontierelor vor fi considerate deșeuri periculoase pentru scopurile prezentei convenții: a) deșeurile din categoriile trecute la anexa I, dacă nu posedă nicio caracteristică indicată în anexa III [...]” (Legea 6/1991. *Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora*); „deversarea nu cuprinde: [...] (i) descărcarea, în sensul Convenției pentru prevenirea poluării marine prin evacuarea deșeurilor sau altor materiale [...]” (Legea 6/1993. *Convenție internațională pentru prevenirea poluării de către nave*); **punct focal**: „entitatea unei părți, la care se fac referiri în art. 5, responsabilă cu primirea și comunicarea informațiilor conform art. 13 și 15.” (Legea 6/1991. *Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora*); **valută liber convertibilă**: „o valută convertibilă conform clasificării Fondului Monetar Internațional” (Legea 6/1994. *Acord între Guvernul României și Guvernul Australiei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

Acceptările unor termeni pot diferi, cel puțin parțial, între diversele acte normative și chiar în limitele aceluiași text, dacă se referă la state diferite: **investitor**: „Cu privire la România: orice persoană fizică având cetățenia română, în conformitate cu Constituția României; orice persoană juridică constituită pe baza legislației române, având sediul în România și dreptul de a efectua investiții; Cu privire la Danemarca: persoane fizice având statutul de naționali, în conformitate cu legislația sa; orice entitate constituită și recunoscută ca persoană juridică, de către legislația sa, cum ar fi corporațiile, firmele, asociațiile, instituțiile financiare pentru dezvoltare, fundațiile sau entități similare, indiferent dacă răspunderea lor este limitată sau dacă activitatea lor este direcționată spre profit” (Legea 7/1995. *Acord între Guvernul României și Guvernul Regatului Danemarcei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

Modalități prin care se exprimă în legi sfera de valabilitate a sensului definit

Modalitățile prin care se exprimă în legi sfera de valabilitate a sensului definit pot fi variate, putând privi documentul în ansamblul său: „*În sensul/scopul acestui/prezentului acord*” (în măsura în care contextul nu cere/nu stabilește o interpretare diferită); „*În sensul prezentei convenții*, în măsura în care contextul nu cere o interpretare diferită”; „*Pentru aplicarea prezentei convenții*, dacă nu se specifică în mod expres altfel”; „Următoarele deșeuri transportate în afara frontierelor vor fi considerate deșeuri periculoase pentru scopurile prezentei convenții” etc.

Alte restricții privesc numai un articol sau altul din lege: „*În sensul prezentei articol*”; „Termenul [...] folosit în acest articol”; „Termenul [...] astfel/așa cum este folosit în prezentul articol”; „Independent de prevederile anterioare ale acestui articol, expresia [...] va fi considerată că [...]”; „*În acest context*, beneficiile distribuite de o societate mixtă a unui stat contractant, investitorilor de capital, sunt asimilate di videndelor” etc.

Mijloace prin care se introduc definițiile din legi

Mijloacele prin care se introduc definițiile din legi sunt relativ variate, într-o anumită măsură chiar în interiorul aceleiași legi, fiind, de cele mai multe ori, anumite¹ verbe (mai mult sau mai puțin sinonime) la forma afirmativă, modul indicativ, timpul prezent²: termenul / expresia ... *are înțelesul; este/bunt; este considerat(ă) ca fiind/sunt considerate; cuprinde; desemnează; include; indică; înseamnă; se înțelege; se referă la.*

Uneori verbele sunt la forma negativă: *nu cuprinde.*

De asemenea, apare frecvent și timpul viitor: *va desemna; va cuprinde; vor fi considerate; va include;* „expresia *va fi considerată că nu include*”.

Mai rar se întâlnește (și) modul gerunziu: „expresia poluant atmosferic *fiind înțelesă în același sens*”; „Gospodărire – înseamnă colectarea, transportul și eliminarea deșeurilor [...], *incluzând și măsurile de securitate* [...]”.

În ciuda obligativității de a se respecta normele gramaticale, în mai multe texte apar dezacorduri, în cazul definirii unor termeni la plural verbul introductiv fiind tratat ca impersonal singular: „prin artiști *interpreți sau executanți se înțelege* actorii, cântăreții, muzicienii, dansatorii și alte persoane [...]” (Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, art. 95).

În cazul când termenul este reprezentat de un adjectiv/o sintagmă cu valoare adjectivală, definiția este introdusă într-un mod specific: „o parte contractantă este considerată ca fiind direct interesată dacă, în cazul includerii unei noi linii [...] ori în cazul modificării acestor instalații, teritoriul său este traversat de această linie [...]” (Legea 8/1993, *Acordul european privind marile linii de transport internațional combinat și instalații conexe*, art. 15, alin. 3).

O situație asemănătoare se întâlnește în cazul definirii unui verb: „o persoană fizică sau o societate va fi considerată că controlează o societate sau o investiție dacă persoana sau societatea are un interes substanțial în societatea sau în investiția respectivă [...]” (Legea 6/1994, *Acord între Guvernul României și Guvernul Australiei privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor*).

Termenii folosiți în definițiile din legi

Unii dintre termenii definiți în legislație și absenți din DEX sunt folosiți, la rândul lor, în formularea altor definiții: *autoritate competentă*: „autoritate guvernamentală desemnată de către o parte ca fiind răspunzătoare, în cadrul unei zone geografice determinate, pentru a primi notificarea privind deplasarea *transfrontieră* a deșeurilor” (Legea 6/1991, *Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora*).

În definiții apar uneori termeni de specialitate inexistenți în dicționare, care ar fi avut la rândul lor nevoie de explicații. Desigur, nu toți termenii întâlniți în legislație, dacă sunt de strictă specialitate, pot fi incluși într-un dicționar general de limbă. Absența dintr-un asemenea dicționar a unor termeni se poate explica și prin faptul că aceștia denumesc realități relativ recente, iar dicționarele respective nu s-au bazat și pe consultarea surselor legislative pe care le-am cercetat la elaborarea DOF.

Lipsește din dicționarele curente mai ales termenii împrumutați recent, deși au devenit foarte frecvenți, ca *broker*, utilizat totuși în definiții: „O întreprindere a unui stat contractant nu se consideră că are un sediu permanent în celălalt stat contractant numai datorită faptului că își exercită activitatea în acel celălalt [sic] stat prin intermediul unui *broker*” (Legea 9/1992, *Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii Costa Rica privind evitarea dublei impuneri în materie de impozit pe venit și pe capital*, art. 5).

Neexplicat a rămas în legislație și mult mai rarul *goodwill*: „*goodwill* [gudūil] s.n., art. *goodwillul* 1 Bună reputație a unei companii 2 Fond de comerț 3 Suprabeneficiu 4 Privilegiu la transmiterea/transferul unei firme 5 Clientelă comercială, vad 6 Activ necorporal evidențiat atunci când se cumpără/vinde o afacere”. Cf. pe Internet „Erste alocă 480 milioane euro pentru amortizarea de *goodwill* de la achiziția BCR.” (*Ziarul financiar*, 11.02.2009) etc.

Prin folosirea unor asemenea termeni fără explicații s-a încălcat dispoziția art. 34, alin. (2), din Legea 24/2000.

În definițiile din legislație apar nu numai cuvinte străine neadaptate, precum cele citate, ci și împrumuturi adaptate sau formații din elemente românești, care lipsesc cu totul din dicționare sau la care nu apar sensuri uzuale actualmente, în care sunt utilizați în legislație, ca *acțiune în anulare, bar-paleta, necorporal (bun ~), codomie, colțilat (al ciocului și dinților), consultanță, consumabile, cotă-parte, cupare (a urechilor), fibră optică, infrastructură, interguvernamental, parteneriat, platformă continentală, platou continental, părți sociale, promoțional, socioeconomic, subparagraf, subpoziție, utilități ș.a.*

¹ În principiu, copula *are* (Eneacu 2003 a: v. *definiție*) sau echivalentele ei.

² Legea 24/2000, art. 36, alin. (2), prevede că „în redactarea actului normativ, de regulă, verbele se utilizează la timpul prezent, forma afirmativă, pentru a se accentua caracterul imperativ al dispoziției respective”. În textele traduse este firesc să se respecte forma din original.

În definiții se folosesc și termeni care există în unele dicționare, dar pentru care în acesta nu figurează unele accepții și sintagme utilizate în legislație, cum ar fi *ablație* (*a gheardor*) (sens limitat la corpul omenesc); *agent economic* (sintagmă omisă, deși sub AGENT apar *agent diplomatic*, *agent de transmisii*, *agent provocator*, *agent secret*); răspânditul termen *răspundere limitată*, *societate cu -*, care nu apare s.v. LIMITAT, RĂSPUNDERE sau SOCIETATE (deși sub ultimul cuvânt-titlu figurează sintagma, mult mai rară, *societate în nume colectiv*); *terminal* (*de transporturi*) (foarte frecvent referitor la aeroporturi) ș.a.

DOF. Pentru a rezolva parțial lacunele semnalate am întreprins, la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București al Academiei Române, elaborarea unui *Dicționar de termeni oficiali din limba română actuală*, înțelegând prin aceștia, în primă instanță, termenii oficializați prin legislație. Am examinat în acest scop legile adoptate în primele două decenii de după revoluția din 1989 (anii 1990-2009), când s-au pus bazele noii legislații, caracterizate printr-un spirit preponderent diferit de al celei anterioare anului 1990.

Prin *termeni* înțelegem cuvinte, sintagme și abrevieri, dar nu și elemente care nu sunt de natură lexicală (precum simbolurile).

Pe de o parte facem, pentru moment, abstracție de legislația românească de până în 1989 (incluzând însă acordurile internaționale anterioare ratificate prin legi adoptate începând din 1990), nu numai pentru că luarea ei în considerație ar mări exagerat volumul faptelor supuse analizei, ci mai ales pentru că actele normative de după 1989 folosesc o terminologie parțial diferită sau alte accepții ale unor termeni decât în trecut. Desigur că nu va fi lipsit de interes de întreprins, într-o fază ulterioară, o comparație între termenii utilizați ante și post 1990, precum și între accepțiile aceluiași termenii în aceste două faze.

Pe de altă parte, nu avem deocamdată în vedere și celelalte categorii de acte normative în afară de legi, pentru a nu mări de la început în mod nemăsurat inventarul termenilor cu care operăm. Nu se iau, evident, în considerație legile abrogate până în anul 2009 inclusiv. În cazul legilor care au suferit modificări și/sau completări, se ține seama de ultima lor versiune dinainte de 2009, fie că a fost republicată cu amendările respective, fie că acestea au rămas în continuare consemnate separat.

Proiectul nostru se bazează pe faptul că atât în legislația internă, cât și în acordurile internaționale ratificate prin lege de Parlamentul României, se precizează de cele mai multe ori (într-o secțiune distinctă, plasată de obicei la început, mai rar la sfârșit, eventual în anexe, sau/și în cuprinsul anumitor articole) accepțiile în care sunt folosiți principalii termeni cu care se operează în textul respectiv. Aceștia nu aparțin, evident, numai și nici măcar în principal domeniului juridic, ci celor mai variate aspecte ale realității la care se referă legile în cauză. În virtutea folosirii și a definirii lor în texte de lege, acești termeni dobândesc un caracter oficial în forma și în accepțiile cu care sunt utilizați în aceste acte normative. Opțiunea noastră pentru legislație ca sursă de termeni oficiali a fost determinată deci de obligativitatea legilor¹ (în opoziție cu caracterul facultativ, în viziunea actuală, al standardelor, v. Vintilă-Rădulescu 1999:14-15).

Dicționarul propriu-zis este precedat de o secțiune în care se explicitează structura articolelor din DOF.

Pentru înțelegerea deplină a definițiilor din legislație reproduse în DOF, în care apar termeni neexplicați acolo (deci care nu se regăsesc în DOF la locul lor alfabetic) și inexistenți în dicționarele curente ale limbii române, a se vedea Glosarul atașat la sfârșitul volumului.

Autorii. DOF a fost elaborat de un grup de cercetători din Departamentul de limbi romanice al Institutului, format din Cristiana Aranghelovici, Ana-Maria Barbu, Iulia Barbu Comaroni, Teodora Codică Toroișan, Emanuela Dina, Ana Iorga Mihail, Florin Negruțiu, Mariana Neț, Nicoleta Petuhov și Ioana Vintilă-Rădulescu (și coordonatoare) și a fost revizuit pentru tipar de Cristiana Aranghelovici și Nicoleta Petuhov.

Modul de lucru. În faza adunării de material, autorii au extras, pe ani, termenii cu definiții din legile adoptate în România începând din anul 1990 și până în 2009 inclusiv. Ulterior, termenii excerptați au fost ordonați alfabetic, iar redactarea dicționarului s-a făcut pe litere, semnate la sfârșitul fiecăreia de autorul respectiv.

Concluzii. Elaborarea DOF este de natură a contribui la dezvoltarea terminografiei și a lexicografiei în limba română, fiind de folos și multor categorii de utilizatori.

Perspective. Într-o fază următoare, cercetarea se va putea extinde la legislația ulterioară, iar formele și definițiile termenilor din DOF vor putea fi comparate cu reflectarea lor eventuală în dicționarul general „standard” prin excelență al limbii române moderne, DEX. Termenii pot fi de asemenea căutați pe internet și în corpusuri, pentru a se obține indicii asupra circulației lor în afara limitelor legislației. Se poate avea de asemenea în vedere pentru viitor, în cazul acordurilor internaționale și al acquis-ului european, și confruntarea termenilor din traduceri românești ale acestora cu cei corespunzători din originalele după care au fost traduse.

Ioana Vintilă-Rădulescu

¹ V. art. 37, alin. (2), din Legea 24/2000.

EXPLICAȚII PRIVIND STRUCTURA DICȚIONARULUI¹

1. Lista de cuvinte

Lista de cuvinte a DOF include termeni definiți în legile adoptate în perioada 1990-2009 și neabrogate până la sfârșitul anului 2009.

Este vorba de:

- termeni simpli: *abandon* etc.;
- termeni compuși: *acord-cadru* etc.;
- termeni complecși: locuțiuni (*fără întârziere* etc.) și mai ales sintagme în sens foarte larg² (*abuzare disciplinară* etc.);
- abrevieri³: *AAU* etc.

În DOF termenii omoграф/omonimi formează intrări separate, fiind distinși prin cifre „la umăr”/ca exponent (cu observația că distincția între omonime și termeni polisemantici nu este totdeauna foarte netă):

beneficiar¹ s.m.⁴ JUR. Terță persoană căreia, la solicitarea unui [ordonator...

beneficiar² s.m. I. ȚĂR. (Spec.) [Întreprindere înființată legal și funcționând...

beneficiar³ s.m. SOC. Grupuri din comunități rurale sărace. [grupuri sărace...

Unul dintre omonime poate face numai obiectul unui articol de trimitere, fără definiție proprie:

agent de asigurare² sint. m. [intermediar în asigurări,

față de

agent de asigurare¹ sint. m. ASIĞ. [Persoană fizică sau [persoană juridică...

Variantele prin care sunt desemnate uneori, în legi diferite, aceleași concepte și care au fost identificate ca atare de autorii DOF pe baza definițiilor lor (cvasi)identice, figurează separat, cu trimiteri reciproce:

aerodrom s.n. AVIAȚIE I. Suprafață delimitată pe pământ... Var. [aeroport

aeroport s.n. AVIAȚIE I. Suprafață delimitată pe pământ... Var. [aerodrom.

2. Cuvintele-titlu

Cuvintele-titlu sunt date pe cât posibil la forma tip: nom. sg. neart. pentru substantive (*accesibilitate, actiuar, activifer*), m. sg. pentru adjective/locuțiuni adjectivale (*clasificat, anestezizat corespunzător*), infinitiv pentru verbe (*accepta, [a -]*), chiar dacă unele apar în legi la alte forme (de pildă la plural: *amorsă cu percuție* pentru *amorse cu percuție*).

În unele cazuri s-a păstrat forma de plural a anumitor substantive, care figurează uneori ca intrare distinctă (*aeronave de stat*) alături de forma de singular (*aeronava de stat*).

Sintagmele sunt plasate în ordinea alfabetică a primului component.

¹ Din articolele de dicționar cităm aici numai partea semnificativă pentru aspectul în discuție (porțiunile omise fiind înlocuite prin ...). În principiu se dau ca exemple primele atestări din DOF concludente pentru aspectul discutat.

² Unele expresii descriptive și enumerative sunt foarte complexe și de mari dimensiuni, totalizând uneori 15 cuvinte: *actiuar total al foratului de penan administrat privat la o anumită dată* ș.a. Pentru unele dintre acestea legile propun și expresii prescurtate.

³ Abrevierile (scrise în DOF fără puncte despărțitoare) figurează ca atare în legislație ca termeni definiți sau, mai ales, folosiți în definiții, în paranteză sau ca sinonime ale unor termeni propriu-ziși. Nu am inclus în DOF abrevierile curente și nu am făcut distincție între abrevieri, sigle și acronime.

⁴ V. Lista de Abrevieri.

3. Indicațiile de pronunțare

Accentul (principal) este indicat, ca și în DOOM², prin sublinierea cu o linie a vocalei accentuate. El se indică la cuvintele-titlu românești numai dacă pun probleme, iar termenul nu figurează în DOOM².

Indicații de pronunțare se dau (între []) numai la termenii preluați ca atare din alte limbi (în general din engleză³, dar și din franceză, latină, spaniolă) și absenți din DOOM²; pronunțarea se dă la sfârșitul articolului, la Obs., împreună cu indicarea limbii de origine:

acord master de netting... Obs. master, [netting (eng.)] [măstăr], [nɛŋtɪŋ]

Cadrul Cotonou... Obs. Cotonou (fr.) [kotonu]

non aedificandi... Obs. non aedificandi (lat.) [non edifikandi].

Pronunțarea indicată este cea dominantă actualmente la intelectualii români din generația mijlocie, nefiind totdeauna aceeași cu rostirea standard din limba de origine.

Notația folosită pentru indicarea pronunțării este, ca și în DOOM², apropiată de ortografia românească curentă, pentru a fi accesibilă unui număr cât mai mare de utilizatori, deși redarea în acest mod a unor sunete proprii altor limbi este adesea imperfectă.

Pentru valoarea semnelor fonetice a căror introducere a fost necesară v. **Semne pentru indicarea pronunțării**.

4. Indicațiile gramaticale

Imediat după cuvântul-titlu se precizează (inclusiv pentru cuvântul principal din sintagmă) **clasa lexicogramaticală** și, la substantive, **genul**, precum și, dacă este cazul, **numărul** (dacă este vorba de o formă de plural):

accesibilitate s.f. ...

actuar s.m. ...

acvifer s.n. ...

aeronave de stat s.f. pl. ...

respectiv **calitatea de sintagmă** – cu precizarea genului pentru expresiile substantive (abatere disciplinară sint. f. ...; active și pasive transferate sint. n., sint. n. ...) – sau de **locuțiune** (fără întârziere loc. adj. ...), ori **calitatea de abreviere**: AAU abr. ...

Asemenea indicații se dau și în cazul termenilor care fac obiectul unor articole de trimitere:

dennitar s.m. | dennitar din administrația publică centrală

depozit legal sint. n. | depozit legal de documente

condiții normale de locuit sint. f. pl. | condiții normale de exploatare și locuit.

5. Indicațiile de domeniu

Urmează indicațiile de **domeniu**, cu **capitaluțe** (pentru abrevierile acestora v. lista). Domeniile privesc termenul în sine, așa cum apare în definiția reprodusă în articolul respectiv din DOF, și nu actul legislativ respectiv în ansamblu (dacă aceste domenii nu coincid). Menționarea domeniilor are numai caracter orientativ: ea nu și-a propus să reflecte o sistematizare a tuturor aspectelor realității, ci oglindește domenii de activitate, domenii ale cunoașterii sau domenii cu caracter general la care se referă termenii din DOF, chiar dacă unele dintre acestea au un caracter limitat (de ex. **AMEAL**, ș.a.).

Dacă domeniul este comun tuturor sensurilor sau mai multor sensuri ale aceluiași termen, el se indică numai prima oară:

abatere disciplinară... MENCA 1. Acțiune sau inacțiune... 2. (Spec.) Una dintre următoarele fapte...

Dacă sensurile aparțin unor domenii diferite, acestea se precizează înaintea fiecărui sens:

accident... 1. **TRASP.** Eveniment fortuit care întrerupe funcționarea normală a unei [instalații... 2. **FEROV.** Eveniment neprevăzut, nedorit sau neintenționat ori un lanț specific de asemenea evenimente în domeniul feroviar...

Ori de câte ori a fost posibil, s-a indicat domeniul supraordonat, cu cea mai largă arie de cuprindere (**TRASP.** față de **AVIAȚIE**, **FEROV.**, **NAVIC.**, **RUTIER** sau **MED.**, nu **CARDIOLOGIE** etc.):

autoritate de autorizare sint. f. **TRASP.** Compartiment sau serviciu de transport...

defibrilator semiautomat sint. n. **MED.** Defibrilator care are drept caracteristici...

³ Pentru care pronunțarea este inspirată din Jones 1997.

Când termenul se folosește cu același sens în domenii apropiate, se indică un singur domeniu (de ex. **TEHN.** pentru tehnică, tehnologie, diverse domenii ale tehnicii):

accident s.n. 1. TEHN. Eveniment fortuit care intrerupe funcționarea normală...

La unii termeni se menționează, dacă este cazul, mai multe domenii:

politici de dezvoltare sint. f. pl. AȘEDIAȚ. TEHN., UPR. Mijloace...

Nu se dau indicații de domenii în articolele de trimitere:

achiziție intracomunitară sint. f. [achiziție intracomunitară de bunuri, ele găsiindu-se în articolele la care se trimite:

achiziție intracomunitară de bunuri sint. f. FISC. Obținere a dreptului...

6. Definiția

Definițiile se dau fără ghilimele.

În legislație se precizează că sunt definite accepțiile termenilor în sensul legii/articolului respectiv(e), dar mulți termeni, cu definițiile lor, se pot referi la realități, identice sau similare, mai generale sau care fac și obiectul altor legi.

Unele definiții din legislație au fost modificate neesențial în DOF în sensul corectării sau/și scurtării lor, al actualizării numelor de instituții etc. sau al înlocuirii referirilor strict circumstanțiale cu perifraze generice. S-au eliminat de regulă literele și cifrele care precedau în legislație elementele unei enumerări; acestea s-au scris în DOF, pentru economie, pe același rând, despărțite numai prin punct și virgulă:

abatere disciplinară... 2. (Spec.) Una dintre următoarele fapte: absențe nemotivate de la serviciu; nerespectare în mod repetat a programului de lucru; etc.,

față de:

„Art. 73. - Sunt abateri disciplinare următoarele fapte:

a) absențele nemotivate de la serviciu;

b) nerespectarea în mod repetat a programului de lucru” etc. (Legea 123/2006).

Subdiviziunile mai numeroase din lege s-au păstrat atunci când eliminarea lor ar fi îngreunat urmărirea textului:

crimă de război... Una dintre următoarele fapte: 1) [infracțiuni grave la convențiile de la Geneva din 1949, și anume oricare dintre faptele menționate mai jos... : (i) omucidere intenționată; (ii) tortură și tratamente inumane, inclusiv experiențe biologice...

În cuvinte-titlu sau în redactarea unor definiții s-a introdus o formulare mai vagă ori s-au eliminat termenii prea circumstanțiali. S-au făcut însă și excepții, atunci când termenii în cauză nu s-au putut evita:

notificare... [Procedură prin care o [autoritate competentă informează Comisia Europeană...

crimă de război... Una dintre următoarele fapte: 1) [infracțiuni grave la convențiile de la Geneva...

În cazul nementionării numelor de popoare sau de state se înțelege că definițiile se referă la România și român; s-au făcut însă și aici excepții, când termenii în cauză nu au putut fi evitați:

aeronavă care utilizează neautorizat spațiul aerian al României... Aeronavă militară sau civilă, română sau străină...

Dacă definițiile din mai multe legi date aceluiași termen sunt asemănătoare, având diferențe de formulare nesemnificative, s-a ales definiția cea mai recentă și mai completă, indicându-se însă toate sursele.

Definițiile și termenii-titlu s-au completat, când a fost necesar, între []:

membru asociat [al Consiliului European], plată similară [pensiei]

la membru de [familie, sensul 7. FEL. ENTERTINĂȚ. Soț/soție a(l) unui membru al [forței [statelor părți la tratatul nord-atlantic].

Definițiile termenilor la singular sunt date pe cât posibil tot la singular. Există și excepții, justificate prin sens, cu formularea unei definiții la plural pentru un termen la singular:

parcelă s.f. OCULT. Suprafețe de teren cu aceeași categorie de folosință.

În cazul unor utilizări restrânse, s-a făcut mențiunea (Despre...) înaintea sensului:

aplica, [a ~] vb. FURTIV (Despre o [parte contractantă] A solicita conformitatea...

Sensurile se numerotează cu cifre; când este cazul, se precizează dacă este vorba de sensuri specializate, care sunt marcate prin (Spec.):

abatere disciplinară... 1. Acțiune... 2. (Spec.) Una dintre următoarele fapte...

7. Notele

Notele, precedate în DOF de N.1, N.2 etc., completează definițiile printr-o explicație, o precizare, o enumerare etc., care în actul normativ figurează în definiția propriu-zisă, făcând-o mai greoaie:

act de identitate... Document... N.1 Se eliberează începând cu vârsta de 14 ani. N.2 Prin act de identitate se înțelege cartea de identitate, cartea de identitate provizorie și buletinul de identitate...

Unele informații din note au fost desprinse din cuvântul-titlu, deoarece s-a considerat că nu fac parte din termen ca atare:

amorsă cu percuție... Obiect... N.1 [Nr. ONU 0377, 0378, 0044...]
pentru
amorse cu percuție: nr. ONU 0377, 0378 și 0044 (L. 159/2008).

8. Indicațiile de uz

La termenii care au suferit înlocuiri în legislație se face precizarea (inv.) și se trimite la sinonimele cu care au fost înlocuiți:

adoptat s.m. JUR. Persoană care a fost sau urmează să fie adoptată... Sin. (inv.) înfiat
înfiat adj. m. [adoptat]

Se consențează de asemenea variantele învechite:

cerere pentru acordarea unei forme de protecție... Var. (inv.) cerere de acordare a statutului de refugiat
cerere de acordare a statutului de refugiat... [cerere pentru acordarea unei forme de protecție.

La cuvintele străine sau la împrumuturile parțial adaptate se precizează, la Obs., limba de origine și pronunțarea:

acord master de netting... Obs. master, [netting (eng.)] [mastâr], [neting]
Pentru precizările de tipul (Despre...) sau (Spec.) v. 6. Definiția.

9. Abrevierile

La sfârșitul unor articole se consențează, dacă este cazul, precedate de prescurtarea Abr., abrevierile folosite pentru anumiți termeni/ anumite sensuri ale termenilor și în anumite situații:

acord de împrumut cu [garanție adecvată...] Acord de împrumut... Abr. [ASLA.

Abrevierile figurează și la locul lor alfabetic dacă acolo se oferă informații suplimentare:

ASLA... N. <eng. *Adequately Secured Loan Agreement*...

10. Componenta corectivă

Greșelile de orice fel observate în legislație (cu excepția celor minore¹, care au fost corectate tacit) privind atât termenii definiți, cât și aspecte din definițiile lor, sunt semnalate cu [sic] prima dată când apar într-un articol. Ele sunt corectate la sfârșitul articolului, după mențiunea Obs.

- dacă forma corectă există în DOOM², prin precizarea Corect:

activitate de [intermediere în asigurări...] Activitate de introducere... a altor activități preliminare [sic]... Obs. Corect: preliminar

- dacă forma considerată corectă nu figurează în DOOM², ea apare după abrevierea TR (= termen recomandat):

activitate specifică a unei radionucleide... Activitatea... unei radionucleide [sic]... Obs. TR unui radionuclid

La cuvântul-titlu greșelile sunt marcate numai dacă apar exclusiv acolo, nu și în cuprinsul articolului:

administrator-sechestrului [sic] [Terț... Obs. TR administrator (de) sechestrului

Greșelile din titlurile legilor sunt semnalate prin [sic], dar fără indicarea formei corecte, întrucât titlurile legilor nu pot fi modificate:

¹ Cum ar fi greșelile evidente de bătaie, cuvintele ortografiate conform unor norme leșite din uz (de ex. scrierea *șic* vs), dezacorduri, omiterea unor articole sau prepoziții necesare, construcții sintactice incorecte, pleonastice, repetiții, topică neclară. Scurtarea sau clarificarea unor definiții s-a făcut cu măsură, precum și cu grija de a nu denatura sensul.

autorizație... 8. ... Act... (L 282/2005 privind organizarea activității de transfuzie sanguină [sic]...).

11. Sursele

Legile din care au fost extrași termenii și definițiile lor sunt indicate, într-o formă parțial prescurtată, după definițiile sensurilor respective, cu precizarea locului în care sunt definiți termenii în cauză (anexă, articol¹, punct, regulă etc.).

Se citează toate legile în care sunt definiți termenii respectivi, în ordinea cronologică/numerică a legilor (pe sensuri și, în cadrul aceluiași sens, pe ani, în ordinea crescătoare a numerelor legilor):

abandon... Lăsare pe [domeniul public... (L 205/2004 privind protecția animalelor, art. 6²; L 9/2008 pentru modificarea și completarea L 205/2004 privind protecția animalelor).

Când textul respectiv este o traducere, se precizează acest lucru:

absorbant... Proces... (L 24/1994, Convenția-cadru din 1992 a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (trad.), art. 1, Definiții).

Dacă sursele sunt diferite pentru diversele sensuri, ele se precizează după fiecare sens:

abatere disciplinară... 1. Acțiune... (L 53/2003, Codul muncii, art. 263) 2. (Spec.) Una dintre următoarele fapte... (L 123/2006 privind statutul personalului din serviciile de probațiune, art. 73)

12. Trimiterile

Prin săgeata ↑ (plasată înainte de prima ocurență a unui termen dintr-un articol) se fac trimiteri la cuvânt-titlu din DOF (chiar dacă sunt la o formă parțial diferită – articulată, la alt număr/altă formă cazuală), atunci când au un sens adecvat contextului respectiv, iar sub termenul la care se trimite se găsesc informații suplimentare, și anume:

- de la un termen folosit într-o definiție la cuvântul-titlu sub care acesta este definit la rândul său:

abandon s.n. FROT. ACCM. Lăsare pe [domeniul public, fără hrană, adăpost...

domeniul public sint. n. ACCM L. [Domeniu privat al statului sau al unităților...

- de la un component al unui cuvânt-titlu complex la cuvântul-titlu sub care este definit acel component:

rețea electrică de [interes public sint. f. BASSG. [Rețea electrică la care sunt...

interes public sint. n. BUS. Interes care implică garantarea și respectarea de către...

- de la un component reconstituit al unui cuvânt-titlu la termenul complet:

activ transferat sint. n. [active și pasive transferate

active și pasive transferate sint. n., sint. n. FSC. [Active și pasive ale [societății...

- de la un termen rezultat din divizarea unei sintagme ale cărei componente sunt legate prin sau la sintagma integrală:

alocare a unui canal radio sint. f. [alocare a unei frecvențe sau a unui canal radio

alocare a unei frecvențe sau a unui canal radio sint. f. COMBSC. Nominalizare...

- de la o expresie prescurtată la expresia completă:

achiziție intracomunitară sint. f. [achiziție intracomunitară de bunuri

achiziție intracomunitară de bunuri sint. f. FSC. Obținere a dreptului de a dispune... Expr. presc. achiziție intracomunitară

- de la un sinonim la termenul principal:

acord de netting sint. n. [acord de compensare bilaterală

acord de compensare bilaterală sint. n. FIN. ... Sin. acord de netting...

- între variantele identificate de autorii DOF în legislație, care au fost incluse fiecare la locul ei alfabetic:

aerodrom s.n. AVIAȚIE I. Suprafață delimitată pe pământ... Var. [aeroport

aeroport s.n. AVIAȚIE I. Suprafață delimitată pe pământ... Var. [aerodrom

- de la abrevierile ocurențe în definiții la articolul consacrat abrevierii în cauză:

registru național sint. n. METU Registru care să asigure contabilizarea... [AAU-urilor

AAU abr. METU Unitate a cantității atribuite... [registru național

- de la abrevierea unui cuvânt-titlu la articolul consacrat abrevierii în cauză:

acord de împrumut cu [garanție adecvată sint. n. FIN. [Acord... Abr. [ASLA

¹ Cu reproducerea titlului secțiunii în cazul în care termenii provin din grupajele Definiții [...], Termeni [...] etc.

ASLA abr. **FIN.** Acord... [acord de împrumut cu garanție adecvată.

Trimiterea privește termenul în sine, care este în DOF cuvânt-titlu la forma tip, indiferent de forma de la care se trimite:

pasăre de apă... [Specii de păsări dependente ecologic de [zonele umede...

zonă umedă... [Întindere de bălți, mlaștini, turbării...

Trimiterea se face, de regulă, între termeni care aparțin aceluiași domeniu sau unor domenii conexe:

obligație afectată de termen sint. f. **JUR.** [Obligație a cărei executare sau stingere...

obligație s.f. JUR. Legătură de drept în virtutea căreia...

Nu se fac trimiteri la termeni aparent identici, dar aparținând unor domenii diferite. Astfel, de la

obligație bugetară sint. f. **ESC.** Obligație rezultată din impozite, taxe, contribuții...

nu se trimite la **obligație**, care figurează în DOF numai în sensul juridic.

Unii termeni figurează în DOF numai în articole de trimitere:

agent de asigurare² sint. m. [intermediar în asigurări.

DECLINARE DE RĂSPUNDERE

DOF nu se substituie publicațiilor oficiale, neputând fi folosit ca bază legală pentru niciun demers în fața unor terți.